

Samen verder met hersenenletsel

Liefde blijft een werkwoord

Marijke Maas 2026

1. Uitgangspunten systeemtherapie

Welke bril zet je op?

- ▶ **Context** is the message (Bateson). Het gaat om de unieke context van de klachten. Context is geen ruis maar van wezenlijk belang.
- ▶ **Circulariteit** (elke gedrag is een reactie op het gedrag van een ander, geen begin en geen eind). Iemand laat in verschillende situaties verschillend gedrag zien (contextgebonden).
- ▶ **Meerstemmigheid**. Ieder individu heeft in het systeem eigen verhaal (narratief/ welk verhaal vertellen mensen/systemen over hun lijden) en er zijn in het systeem verschillende beschrijvingen en visies naast elkaar. Zo kan er binnen het systeem naar oplossingen gezocht worden.
- ▶ **Communicatie**. Gedrag is vorm van communicatie. Bij paren veelal op betrekkingniveau.

2. Een breuk in de levenslijn

- ▶ Voor en na het trauma
- ▶ Draagkracht, draaglast en veerkracht van een systeem

https://youtu.be/ut9oUUvAapM?si=hiSNrYGy2wJN_RfY fragment 5.03- 8.58

Relaties en hersenletsel.

Hein krijgt een hersenbloeding....

- ▶ **Vraag:** wat zie je gebeuren in deze eerste fase?

Verstoring balans

- Misverstanden/ conflicten(onderhandelen)
- Wie heb je voor je? Rollen in gezinnen veranderen.
- Spontaniteit(communicatie)rem erop of eraf.
- Empathie verandert.
- Genegenheid en intimiteit verandert.(intieme vreemde)
- Schuurplekken worden weer geraakt.(traumagerelateerd)
- Wet van geven en ontvangen (Nagy)
- Het wordt stil/ eenzaamheid en isolement. Mensen blijven weg.
- Vermijding/ontkenning/
- Angst voor nu en toekomst.

3. Druk op de relatie

https://youtu.be/ut9oUUvAapM?si=hiSNrYGy2wJN_RfY

tweede fragment uit Relaties en hersenletsel:
16.02-20.20 min.

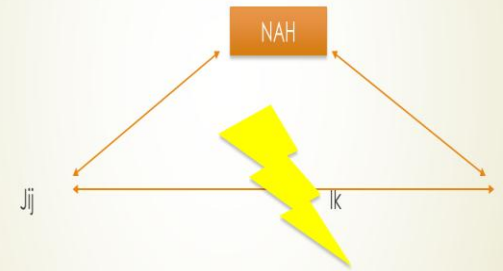
Weer thuis na revalidatie.

Vraag: wat zie je aan verstoringen in de relatie en balans bij dit paar.

Hoe begeleid je dit stel in het opnieuw komen tot balans?

8

Uit evenwicht raken/ voeding voor
misverstanden en interpersoonlijke duiding

Veranderde hechting en communicatie

- ▶ Effecten NAH op de interactie/ relatie en communicatie
- ▶ Structuur revalidatiecentrum ontbreekt thuis
- ▶ Vreemde ogen dwingen
- ▶ Op zoek naar een nieuwe gebruiksaanwijzing(zicht hebben op effecten hersenaandoening op karakterveranderingen en beperkt inzicht.)
- ▶ Begeleidt stellen in dit ontdekkingsproces en rouwproces.
- ▶ Aandacht voor rouw bij en positie van partner
- ▶ Aandacht hebben voor rolpatronen

- ▶ Soms kunnen paren dit zelf oplossen en komen tot nieuw evenwicht; anderen hebben in deze zoektocht een derde nodig.

- ▶ **Vraag;** Welke opmerkingen geven jou informatie over hechtingsangsten?

Still face

<https://youtu.be/YTTSXc6sARg>

4. De rol van de therapeut

- Op zoek naar hechtingsangsten en behoeften.
 - Intermediair bij koppels die elkaar niet meer begrijpen na NAH. (tolk)
 - Vertaler van onderliggende angsten en behoeftes
 - Getuige van een rouwproces dat voor bieden anders verloopt.
 - Kennis over effecten NAH
-

Circulariteit/ relatiegerichte vragen

- ▶ Wie zijn er betrokken bij het paar en hoe reageert men en wat doet dat met jullie?
- ▶ Wie weten van de diagnose? (taboe?)
- ▶ Wat verandert er voor hen, als... iets vergeet of anders reageert?
- ▶ Wie heeft er wat voor het zeggen? Domeinen onderhandelen
- ▶ Hoe steunen/troosten jullie elkaar?
- ▶ Waarover maken jullie je zorgen?
- ▶ Hoe bescherm je elkaar?
- ▶ Waar heb je last van bij de ander?

Wat is nodig om dit te bereiken?

T oegankelijk

O ntvankelijk

B etrokken

Hechtingsangsten

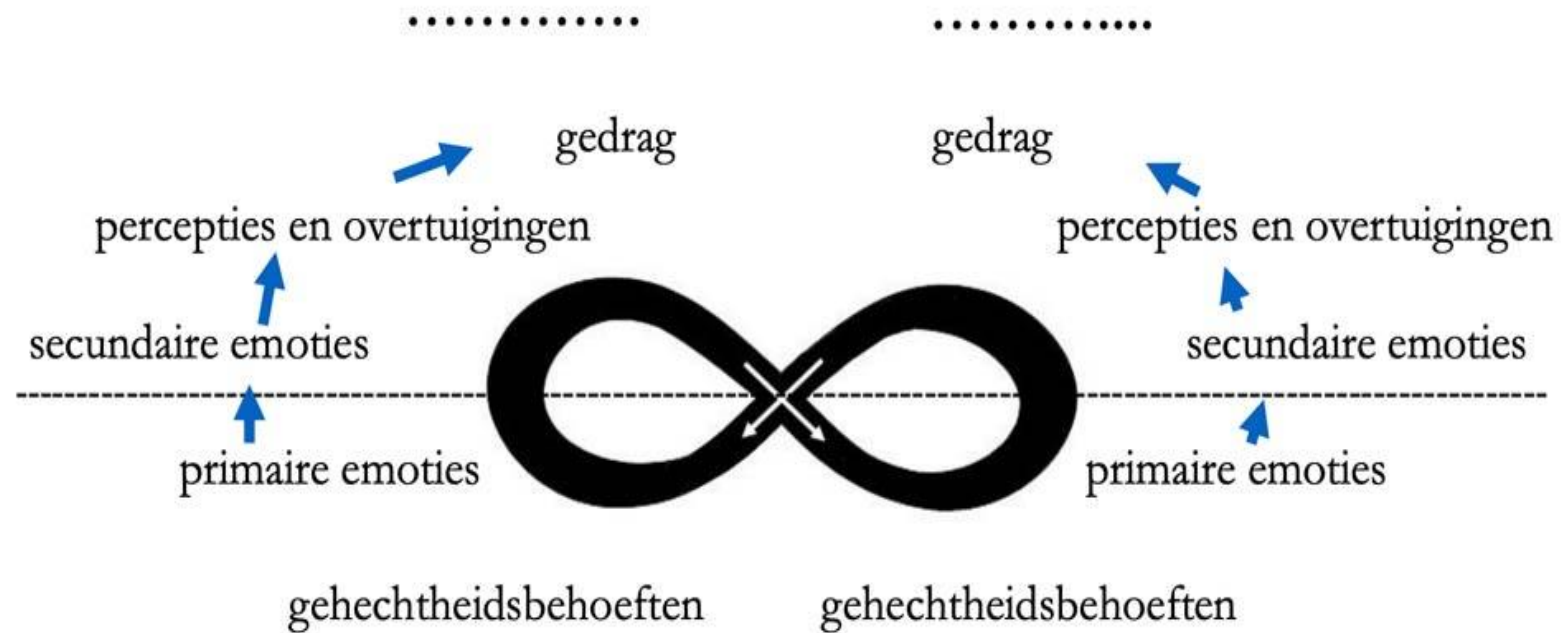
- Afwijzing
- Verlating
- Niet voldoen, falen
- Gecontroleerd te worden
- Niet geliefd te worden.

Hechtingsbehoeften

- Onvoorwaardelijke acceptatie
- Nabijheid
- Begrip
- Je geliefd te weten
- Waardering
- Veiligheid
- Erkenning

het patroon/ de cirkel

5. Relatie 2.0: samen een nieuwe balans vinden

- ▶ https://youtu.be/ut9oUUvAapM?si=hiSNrYGy2wJN_RfY fragment echtpaar Hein en Christine; min 29-min31

Hoe gaat het nu met hen?

- ▶ Aandachtspunten; beeldvorming/ visie buitenwereld/ eigen verhaal maken.
- ▶ Filmpje reacties van partners <https://youtu.be/aifmD9wmOyg>

Een naaste heeft, soms tegelijkertijd, verschillende rollen

GGZ
Standaarden

De naaste als
informatiebron voor
diagnostiek & monitoring

INFORMATIEBRON

Cliënt en naaste delen een geschiedenis, kennen elkaars eigenaardigheden, voorkeuren, sterke punten en gevoeligheden. Hun vaak langdurige en intense persoonlijke relatie maakt dat de familie/naaste ogenschijnlijke onopvallendheden bij de cliënt kan herkennen en benoemen. Hierdoor kan de naaste als geen ander inschatten wat wel of niet werkt bij de cliënt als deze er zelf niet mee komt.

De naaste als
co-begeleider. Participeert
in behandeling

CO-BEGELEIDER

Als co-begeleider vormt de naaste de brug tussen cliënt en behandelaar. De naaste kan het perspectief van de behandelaar versterken op de momenten dat deze niet in de buurt is, maar ook het perspectief van de cliënt versterken op de momenten dat deze daar zelf niet voldoende toe in staat is. De rol bestaat onder meer uit stimuleren, signaleren en de-escaleren. Trekken behandelaar en co-begeleider op als team, dan zijn ze in staat om optimale zorg te leveren waarbij professionele en persoonsgebonden zorg gelijk opgaan.

De naaste als mantelzorg
voor persoonlijke zorg,
praktische hulp en
emotionele begeleiding

MANTELZORGER

De familie/naaste ondersteunt de cliënt in de praktische regelzaken en planning: zaken die de cliënt door de aandoening op dat moment niet in staat is om zelf op zich te nemen maar die sterk bijdragen aan een betere kwaliteit van leven. Het gaat om langdurige, onbetaalde zorg die de naaste als vanzelfsprekend levert op basis van de persoonlijke band met de cliënt.

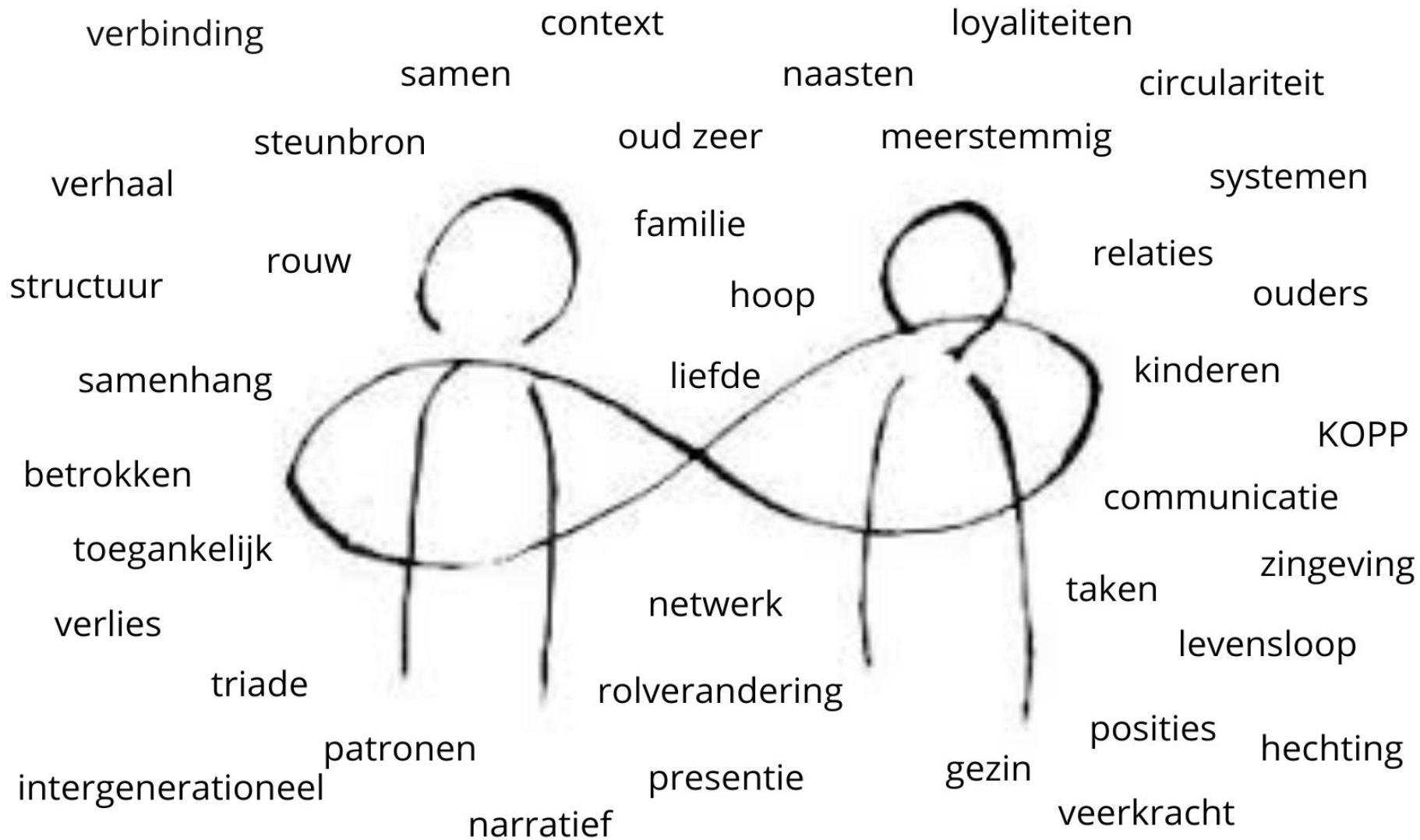
De naaste als zorgvrager
vanwege overbelasting

ZORGVRAGER

Een familielid of naaste kan zo verstrikt raken in de rollen van informatiebron, co-begeleider en mantelzorg dat het hem/haar boven het hoofd groeit en de naaste zelf vastloopt. De balans in het leven is weg, het gevaar van een burn-out en een sociaal isolement enorm. Dat is het punt waarop de naaste zelf zorg nodig heeft en niet langer in staat is de andere rollen allemaal adequaat te vervullen.

Deze illustratie is onderdeel van de generieke module 'Samenwerking en ondersteuning naasten van mensen met psychische problematiek' met dank aan MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid. Kijk voor meer informatie op ggzstandaarden.nl

Nestor

OUDEREN HEBBEN DE TOEKOMST

Marijke

Bevindingen wetenschappelijk onderzoek

- Stysteemgerichte zorg voor mensen met een chronische aandoening is effectiever dan patiëntgerichte zorg. Vooral als interventies gericht zijn op relationele problemen.
- Betrekken van gezinsleden leidt tot een positief resultaat wat betreft zelfstandigheid, en welzijn van alle gezinsleden, acceptatie en hoopvol toekomstperspectief.
- Handboek neuropsychotherapie (2016) hoofdstuk over systeemtherapeutische behandeling; 'systeemtherapeutische behandeling is een must bij patiënten met een hersenaandoening'

Indicaties voor systeemtherapie bij hersenaandoeningen.

- ▶ Problematiek is relationeel van aard en patronen kunnen niet zelfstandig doorbroken worden.
- ▶ Omgeving speelt een belangrijke veroorzakende of versterkende rol in de problematiek van de cliënt.
- ▶ Systeem is niet in staat om veranderingen, zoals een gezinsfase overgang op te vangen.
- ▶ Rouw om het verlies de oude situatie wat het functioneren in de nieuw ontstane situatie in de weg staat.
- ▶ Er zorg is voor veiligheid, ontwikkeling, welzijn van partner/kinderen aangemelde cliënt c.q. ontspoorde mantelzorg.

▶ Contra-indicaties

- ▶ Contra kan zijn ontbrekend ziekte inzicht in combinatie forse geheugenproblematiek, mogelijk wel individuele systeemtherapie
- ▶ Contra als er sprake is van niet te doorbreken fysiek geweld. Eerst veiligheid creëren.

Literatuur

- ▶ Liefde op leeftijd: Alfons Vansteenwegen
- ▶ Samenwerken met families; Leny van Dalen
- ▶ Psychologie in het verpleeghuis; Jannet van Klaveren
- ▶ EFT met ouderen Oud Zeer; Ria de Jong
- ▶ Houd me vast; Sue Johnson
- ▶ www.hersenletsel.nl
- ▶ <https://youtu.be/uzPSXZ-6DKY> filmpje EFT voor paren
- ▶ Handboek neuropsychotherapie (2016) hoofdstuk over systeemtherapeutische behandeling; 'systeemtherapeutische behandeling is een must bij patiënten met een hersenaandoening'